

Tisztelt BKEF Kínálatcsökkentési Munkacsoport tagok!

Az alábbiakban a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) és a Jogriporter Alapítvány részéről olyan szempontokat kívánunk felvázolni, melyek figyelembevételével a szükségtelenné válik a Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) azon javaslata, hogy a Büntető Törvénykönyv (Btk.) az új pszichoaktív anyagok (ÚPA) kereskedelmének tényállása esetében a kábítószer-kereskedelem bűncselekmény tényállásával megegyező büntetési tételeket írjon elő.

Mindenekelőtt azonban arra szeretnénk a figyelmet felhívni, hogy a Btk. szigorításának jogpolitikai környezete a választási kampány közelségére tekintettel azt az üzenetet is közvetíti, hogy a BKEF az országgyűlési választásokhoz a jelölő szervezetek számára kommunikációs muníciót szolgáltat. Ez pedig nem a BKEF feladata, ennek látszatát is el kell kerülni, hiszen ezen fórum politikai ciklusoktól függetlenül hivatott, azokon átívelő szakaszokra tekintettel javaslatokat megfogalmazni a főváros vonatkozásában.

1) A kábítószeres és az ÚPA-k azonos szabályozása szembemegy a C-lista alapelveivel

Az ÚPA-k számára 2012-ben megalkotott lista – az úgynevezett C-lista – azzal a jogalkotói szándékkal jött létre, hogy az új, rövid- és hosszú távú hatásai tekintetében még ismeretlen szerek eltérő listára kerülhessenek, amíg a kockázatértékelésük meg nem történik. Míg a kábítószeres esetében a hatások a mellékhatások, az addikciós potenciál, valamint más kockázati tényezők többnyire ismertek, addig a piacon elérhető ÚPA-k nagy részében ezeket nem tudjuk. Ez a szabályozási modell nagyjából megfelel a nemzetközi trendeknek is. A jelenlegi szabályozás lehetőséget ad arra, hogy amennyiben a kockázatértékelés nem mutat ki olyan veszélyeket, amelyek indokolnák az adott szer listán tartását, úgy az le is kerülhet onnan és később akár gyógyszerként is forgalomba kerülhet.

Mivel az ÚPA-k esetén nem látunk olyan tisztán a kockázatok, így a társadalomra veszélyesség tekintetében, mint a kábítószeres esetében, ezért indokolt fenntartani a kereskedelmüket a kábítószer-kereskedelem tényállásaihoz képest enyhébben szankcionáló rendszert.

2) Időszerűtlenség: a hatályos törvényi környezet alapján jelenleg nem egyértelmű, hogy mely anyagok minősülnek kábítószernek és ÚPA-nak

Az Alkotmánybíróság a 2021. 11. 15-én hozott, 31/2021. (XII. 1.) számú határozatában (<http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/E1483257CC20ED99C12587640033D96F>) megállapította, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjaiban nem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek megfelelően szabályozta a kábítószer fogalmát. Azok az elvi megállapítások, amelyeket az AB a kábítószerfogalomról tett, értelemszerűen az ÚPA-kra is vonatkoztathatók; közvetve szól ezekről is a határozat. A jogalkotó várhatóan a Btk-nak az ÚPA fogalmát meghatározó. 459. § (1) bekezdés 33. pontjában is tisztázni fogja a fogalmakat a megadott határidőig.

Az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2022. szeptember 30-ig tegyen eleget és szüntesse meg a határozatban megjelölt, alkotmányellenes pontokat.

Úgy véljük, hogy a kábítószeres és az ÚPA-k pontos, hitelt érdemlő meghatározhatóságát megelőzően időszerűtlen lenne a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket szankcionáló büntetési tételek módosítása.

- 3) Az ÚPA-k listájára felkerültek évszázadok óta ismert növényi hatóanyagok, valamint széles körben használt, visszaélésre alkalmatlan étrend-kiegészítők

Bár a C-lista célja eredetileg az újonnan azonosított pszichoaktív szerek listára vétele volt, mostanra szép számmal találhatók rajta évtizedek vagy akár évszázadok óta ismert növényi hatóanyagok. A 2020 szeptemberében C-listára vett glaucine a sárga szarumák hatóanyaga, amit az orvostudomány évszázadok óta alkalmaz köhögéscsillapítóként. Az ezzel egy időben listára vett 5-HTP nevű vegyület az afrikai feketebab nevű afrikai növény hatóanyaga, amit máig étrend-kiegészítőként árusítanak magyar boltok tucatjai természetes antidepresszánsként. Természetben való előfordulása mellett az 5-HTP az emberi szervezetben természetes módon megtalálható triptofán nevű aminosavból képződik. A triptofán emellett megtalálható a banánban, paradicsomban és a diófélékben.

Az 5-HTP-vel egy időben került fel a C-listára az LSA nevű, hallucinogén tulajdonságairól ismert vegyület, ami többek között a kék hajnalka magjában található. Bár a vegyület az LSD-vel rokon, abúzus potenciálja alacsony, hiszen használata olyan kellemetlen testi tüneteket is okoz, mint a hányás, az érösszehúzóds és a végtagfájdalom. A vegyület C-listára kerülésének ellenére a kék hajnalka magját jelenleg is árusítják országszerte a vetőmagboltok, ezzel kimerítve az ÚPA-k kereskedelmének tényállását. A TASZ ORFK-hoz intézett közérdekű adatigénylése alapján az ORFK vezérőrnagya 2021 májusában megerősítette, hogy az LSA-t tartalmazó vetőmagok kereskedelme miatt az ideig nem indult nyomozás, azt azonban nem tagadta, hogy az ezt forgalmazó vetőmag-kereskedők nem követnek el bűncselekményt.

Önmagában súlyos problémát jelent, hogy az C-lista 2020. szeptemberi bővítése óta a népszerű étrend-kiegészítőket és a vetőmagot forgalmazó kertészeti cégek bűncselekményt követnek el. A problémát csak tovább fokozná, ha őket a kábítószer-kereskedelemmel megegyező büntetési tételekkel lehetne sújtani.

- 4) A Btk. módosítás esetén figyelembe kellene venni az EMMI által készített tanulmányt az ÚPA-k kezelésének lehetséges változtatásairól

A C-lista körüli jogi és gyakorlati problémákra reagálva, a Nemzeti Drog Fókuszpont megrendelésére született 2019-ben egy érdemi kritikát és megfontolandó javaslatokat tartalmazó tanulmány „Az új pszichoaktív anyagok hazai kockázatértékelésének felülvizsgálata” címmel, a terület szakértőinek tollából. A tanulmány itt megtekinthető

https://www.daath.hu/incoming/Moro_Major_Kalo_2019_UPA_kockazaterkeles.pdf. A tanulmány a kockázatértékelési gyakorlat megújítása mellett számos javaslatot tartalmaz az ÚPA-kra irányuló jogi környezet módosítására, melyek szakmai áttekintése és megvitatása elengedhetetlen lenne az ÚPA-k további szabályozásának átgondolásához.

Nyomatékkal kívánjuk hangsúlyozni, hogy a büntető anyagi jogi kódex módosítása csak gondos előkészítés eredménye lehet, mely egy igen komplex, minimum több hónapos, szakmai és társadalmi egyeztetést kívánó folyamat, s jelenleg nem állnak a BKEF rendelkezésére a megfelelő előkészítő kutatások és a várható következményeket modellező hatástanulmányok sem. E folyamatnak többek között magába kell foglalnia kínálatcsökkentési, elsősorban rendészeti (s vámellenőrzési) szempontok mellett azon társadalmi mechanizmusok részletes elemzését, melyek eredményeként az ÚPA rendkívül módon elterjedtek az utóbbi években, különösen sújtva marginalizált csoportokat, s a pandémia alatt egyébként is leterhelt egészségügyi rendszert újfajta kihívások elé állíthatják, amennyiben a fogyasztói, keresleti oldalt is egyszerre kívánjuk kezelni a kínálat-csökkentéssel.

Nem kerülhető meg e körben a Btk. újraszabályozásának kérdése, noha elsősorban nem a büntetési tételek szigorítását szem előtt tartva, hanem olyan módon, mely biztosítja az ÚPA használók számára

is az elterelés, vagy ehhez hasonló jogintézmény igénybevételét - mindez ugyanakkor az alacsonyküszöbű ellátórendszer átalakításának szükségességét is felveti.

5) A büntetési szankciók szigorítása önmagában nem vezet az adott bűncselekmény visszaszorításához

A fenti kriminológiai tétel cáfolatára a hozzáférhető statisztikai adatok nem alkalmasak, nem támasztják alá azt, hogy a rendkívül szigorú magyar büntetőjogi anyagi normák a legkisebb mértékben is hozzájárultak volna a kábítószerrel összefüggő cselekmények számának érdemi csökkenéséhez az elmúlt évtizedekben. A minősített emberöléssel megegyező szankció kilátásba helyezése akár cannabisra elkövetett cselekmény miatt sem változtatott fikarcnyit sem a kínálati, sem a keresleti trendeken, annál is inkább, mert ilyen büntetéseket a magyar bírói gyakorlat nem is alkalmaz. Ezért ha a kábítószerekre vonatkozó Btk. szabályok és ÚPA szabályok összhangba hozása a cél, akkor legfeljebb előbbiek utóbbiak szintjére, vagy akár mindkettő ezeket meghaladó mértékűen csökkentett büntetési tételét tartjuk sokkal inkább megfontolásra érdemes javaslatnak.

A Btk. kábítószerekre vonatkozó szabályainak revíziója egyébként régóta indokolt, a 21. századi realitások és a progresszív nemzetközi szabályozások (pl. USA államainak egyre növekvő hányada és az EU tagállamok zöme új szabályozási törekvései) a magyar anyagi jogi normákat régen meghaladták. A hazainál hatékonyabb rendszerek szem előtt tartásával és vizsgálatával, megfelelő inkorporálásával a jogalkotó jelenleg adósnak tűnik, egyedül a rendőrségre hagyva a kínálatcsökkentés feladatait olyan anyagok kapcsán is, amelyekre még akkor se lenne esélye, ha jelentős többletforrásokat bocsátanának rendelkezésre.

Dr. Fazekas Tamás
Jogriporter Alapítvány

Kardos Tamás
Társaság a Szabadságjogokért